

Znaky věcného textu

Žáci si procvičují, jak rozumět běžným znakům věcného textu.

Vizuální informace

Žáci zkoumají a hodnotí informace, které jsou předkládány vizuálním způsobem.

DEN 1

Připomeňte žákům, že běžným *znakem věcného textu* je obsah, který ukazuje, jak je kniha uspořádána. Přečtěte nahlas zadání nahoře na stránce a několik prvních názvů kapitol. Zeptejte se: **Co mají kapitoly společného?** (většina se týká planet) Pak žákům připomeňte strategii *určování důležitých informací* (týden 5). Zdůrazněte, že mezititulky jsou dalším běžným znakem věcných textů. Přečtěte nahlas název ukázky a řekněte: **Při čtení si všimněte slov a slovních spojení, která se týkají „ledové hmoty“.** **Obsahují pravděpodobně informace, které je potřeba znát.** Žáci si přečtou ukázku a dokončí úkoly. Odpovědi zkontrolujte společně.

DEN 2

Připomeňte žákům, že rozhovory jsou věcné texty, se kterými se můžeme setkat v novinách, časopisech nebo na webových stránkách. Pak jim připomeňte strategii *uspořádání textu*, o které se učili v týdnu 4. Vysvětlete, že rozhovor se (stejně jako jiné věcné texty) od začátku do konce nějak vyvíjí. Řekněte: **Rozhovor většinou začíná obecnou otázkou. Další otázky míří na podrobnosti. Někdy je otázka podmíněna předešlou odpovědí.** Přečtěte nahlas první otázku rozhovoru a Karlovu odpověď. Zeptejte se: **Na jakou související otázku byste se mohli zeptat?** (např.: kde jíte a spíte?) Po dočtení rozhovoru žáci splní úkol 1. Před plněním úkolu 2 je rozdělte do dvojic. Vyzvěte dvojice ke sdílení otázek a odpovědí s ostatními.

DEN 3

Zopakujte s žáky podstatu *vizuálních informací*. Řekněte: **Nákresy jsou příkladem vizuální informace, která podporuje text a ulehčuje pochopení myšlenek.** Sdělte žákům, že budou číst o tsunami. Proberte s žáky, co jsou litosférické desky, a vyzvěte je, aby sdíleli, co vědí o zemětřeseních a tsunami. Upozorněte na nákres a řekněte: **Někdy může nákres ukazovat fáze procesu.** Navrhněte, aby se žáci soustředili nejdříve na výrazné šipky u litosférických desek. Pak jim připomeňte strategii *určování důležitých informací*. Řekněte: **Nezapomeňte se dívat jak na nákres, tak i do textu, abyste našli důležité informace.** Žáci udělají úkoly. Odpovědi zkontrolujte s celou třídou.

DEN 4

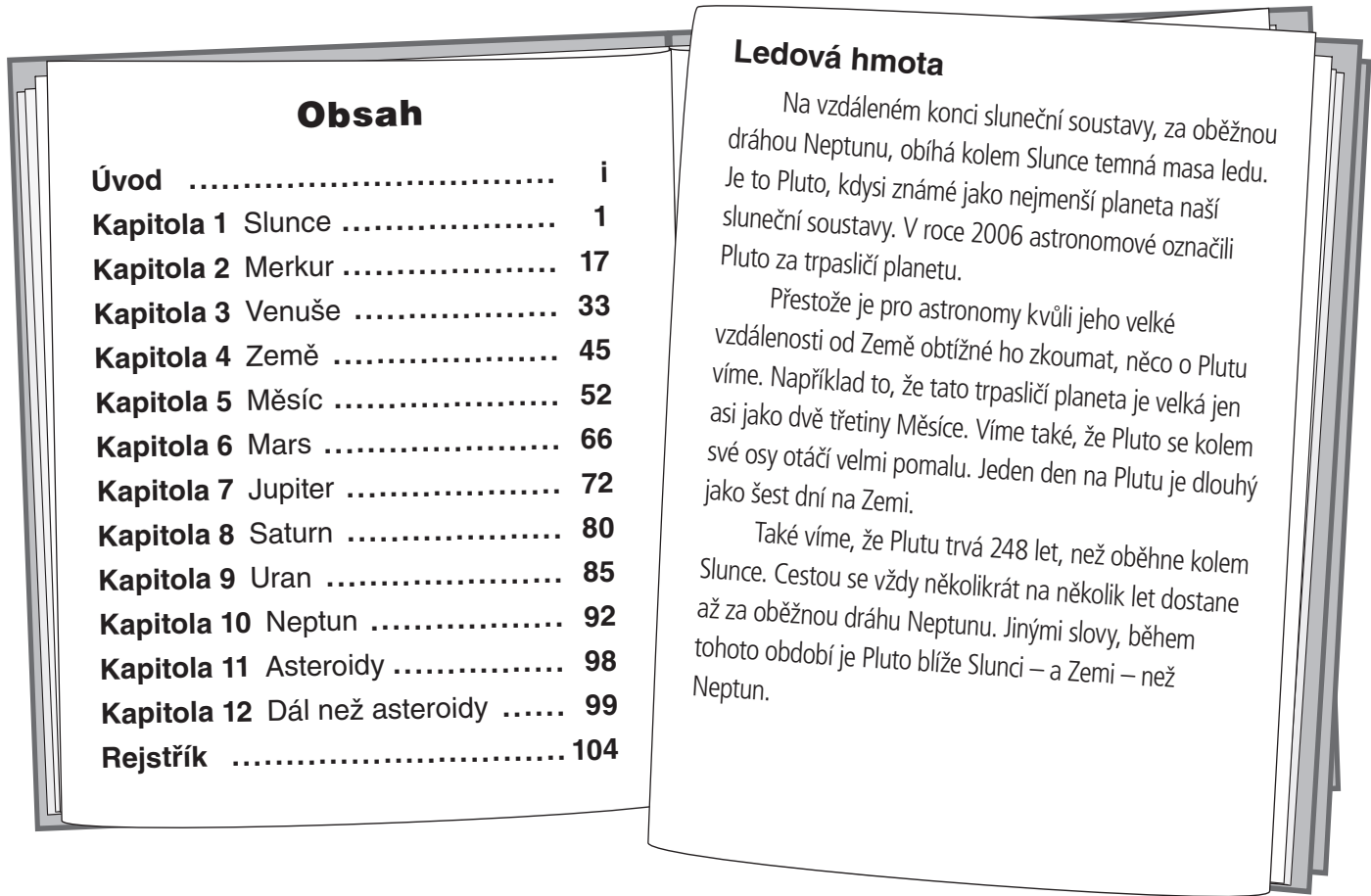
Připomeňte žákům, že *vizuální informace* jsou také tabulky a grafy. Sdělte jim, že si prostudují sloupcový graf, který ukazuje výsledky ankety o sportu. Upozorněte na graf a zeptejte se: **Na jakou otázku žáci odpovídali?** (jaký sport máš nejraději?) Připomeňte žákům strategii *uspořádání textu*. Zeptejte se: **Jak jsou data z ankety uspořádána?** (sloupce ukazují počet žáků, kteří uvedli, že tento sport je jejich nejoblíbenější) **Jak graf porovnává data zjištěná ve dvou různých ročnících?** (využívá dvě různá šrafovaní sloupců) Poté, co žáci prostudují graf, splní oba úkoly.

DEN 5

Sdělte žákům, že si při zkoumání rejstříku a ukázky z textu o historii Českého rozhlasu procvičí jak *určování znaků věcného textu*, tak i *výklad vizuálních informací*. Připomeňte jim strategii *určování důležitých informací*. Řekněte: **Podívejte se na obrázek a přečtěte si odstavec pod ním. Přemýšlejte, jaké doplňující informace obrázek nabízí.** Když žáci dokončí čtení, zpracují úkoly 1 i 2.

PŘEČTI SI ČÁSTI KNIHY

Pročti si obsah a výňatek z vědeckého textu.

ÚKOL 1

Pročti si zadání a napiš odpověď.

1. Co by byl dobrý název pro tuto knihu a proč?

2. Na které stránce by ses mohl/a dočíst něco o letech na Měsíc? Svůj výběr vysvětli.

3. V které kapitole bys hledal/a něco o slunečních erupcích? Svůj výběr vysvětli.

ÚKOL 2

Vysvětli, proč toho vědci o Plutu moc nevědí. Pak napiš dvě skutečnosti, které známe.

PŘEČTI SI ROZHOVOR

Všimni si, jak Karel Mareš reaguje na otázky tazatele.

Karel Mareš, hasič**Čím budu** zastihlo Karla Mareše v hasičské stanici v Kamenici nad Lipou (Kraj Vysočina).**Čím budu:** Provedte nás jedním dnem v životě hasiče na malém městě.**Karel:** Většinu dne se nic neděje. Ráno si udělám kávu. Pak zkontroluji vůz a vybavení, ujistím se, že jsou dopsané záznamy zásahů, a poklidím v kuchyni. Většina našich každodenních povinností zahrnuje úklid stanice. Trávíme zde spoustu času, spíme a jíme taky tady.**Čím budu:** Kvůli čemu vám lidé nejčastěji volají?**Karel:** Většinou nejde o naléhavé případy. Například paní Horáčková nám volá vždy, když se jí podaří připálit večeři. Má citlivý detektor kouře a nedosáhne na něj, aby alarm vypnula.**Čím budu:** Co je na práci hasiče nejlepší?**Karel:** Být v týmu s kvalifikovanými lidmi. Stali se z nás dobří přátelé. Jsme jako rodina.**Čím budu:** Jaký byl nejhorší požár, který jste zažil?**Karel:** Byl to můj první týden v práci a zavolali nás k cisterně, která cestou k benzince začala hořet. Hořela pouze její přední část, ale museli jsme pracovat rychle, protože nádrž byla plná benzínu. Bylo to těžké, ale náš tým to zvládl. Požár jsme včas bezpečně uhasili. Tehdy jsem poznal, že moje rozhodnutí stát se hasičem bylo správné.**Čím budu:** Jakou radu máte pro děti, které se chtějí stát hasiči?**Karel:** Dobře se uče, sportujte a navzájem si pomáhejte. Hasiči tu jsou právě proto, aby lidem pomáhali, a myslím, že je to ta nejlepší práce na světě.

ÚKOL 1

Přečti si zadání a napiš odpověď.

1. Kde rozhovor probíhá?

2. Proč byl požár cisterny ten nejhorší, jaký Karel zažil?

3. Co myslíš, že Čím budu je? Vysvětli.

ÚKOL 2

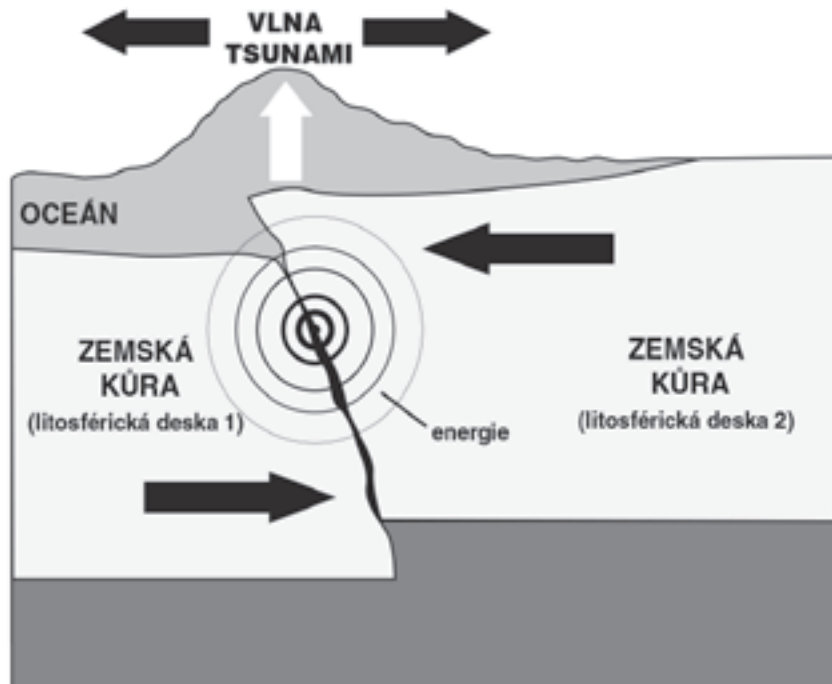
Napiš otázku, kterou by tazatel mohl položit po vyslechnutí příběhu o požáru cisterny. Spolužák/spolužačka na ni odpoví za Karla Mareše.

PŘEČTI SI TEXT

Všimni si, jak se informace na obrázku a v textu navzájem doplňují.

Jak vzniká tsunami

Tsunami nebo také cunami je mohutná oceánská vlna obvykle způsobená zemětřesením pod dnem oceánu. Většinou se zemětřesení vyskytují tam, kde se o sebe třou dvě litosférické desky neboli kry. Když se desky na sebe tlačí, jedna deska se může náhle pohnout a uvolnit energii směrem nahoru. Tato energie se pak přenesení do oceánu, což vyvolá vlnu tsunami, která se zvedne a rozšíří ve dvou směrech. V hlubší vodě se vlna pohybuje rychleji a dál než v mělké vodě. Tsunami může cestovat tisíce mil, než dosáhne pobřeží.

ÚKOL 1

Přečti si zadání a napiš odpověď.

1. Co znázorňují kruhy uprostřed obrázku?

2. Co se stane s vlnou způsobenou podmořským zemětřesením?

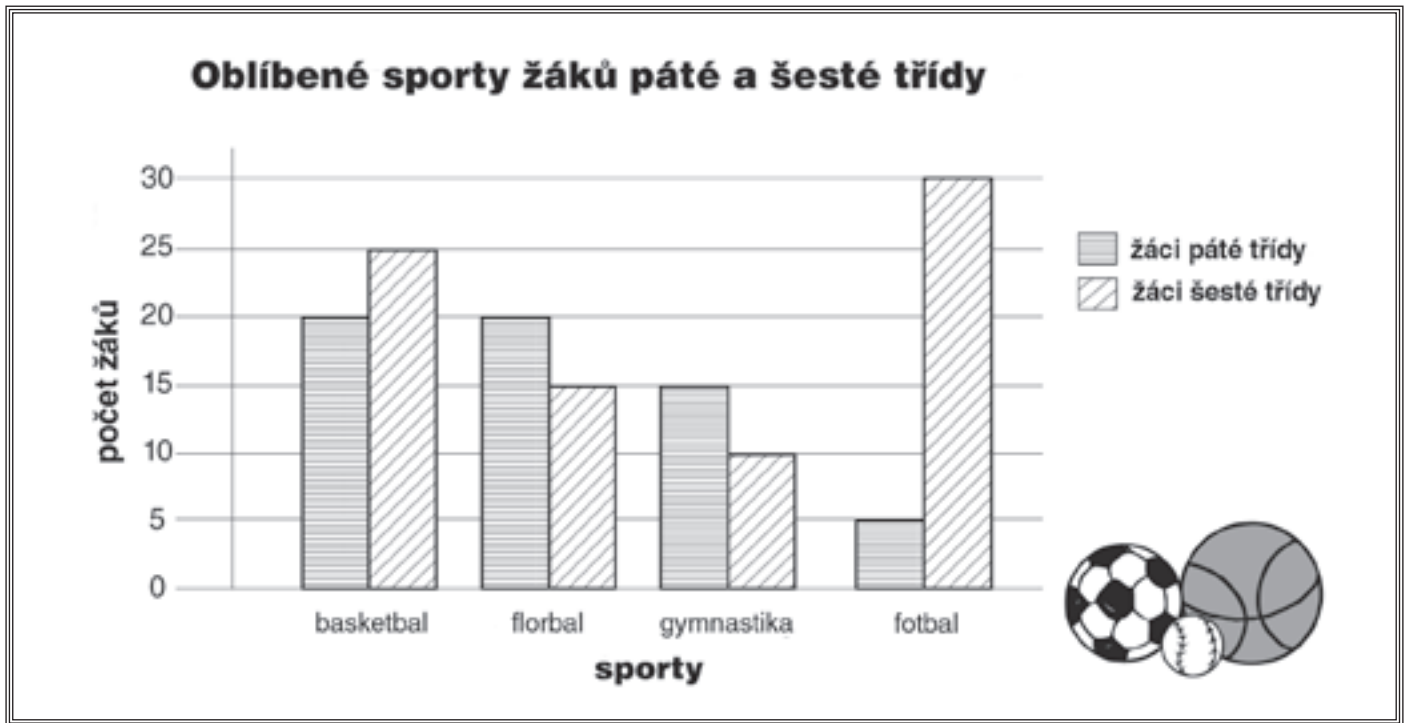
3. Kde bys pravděpodobně mohl/a vidět tento text a obrázek?

ÚKOL 2

Napiš stručný popis obrázku, který shrne, jak může zemětřesení způsobit tsunami.

PROHLÉDNI SI GRAF

Přemýšlej o informacích obsažených v grafu.

ÚKOL 1

Přečti si zadání a napiš odpověď.

1. Které sporty jsou u pátáků oblíbenější než u šestáků?

2. Pro které dva sporty hlasoval stejný počet pátáků?

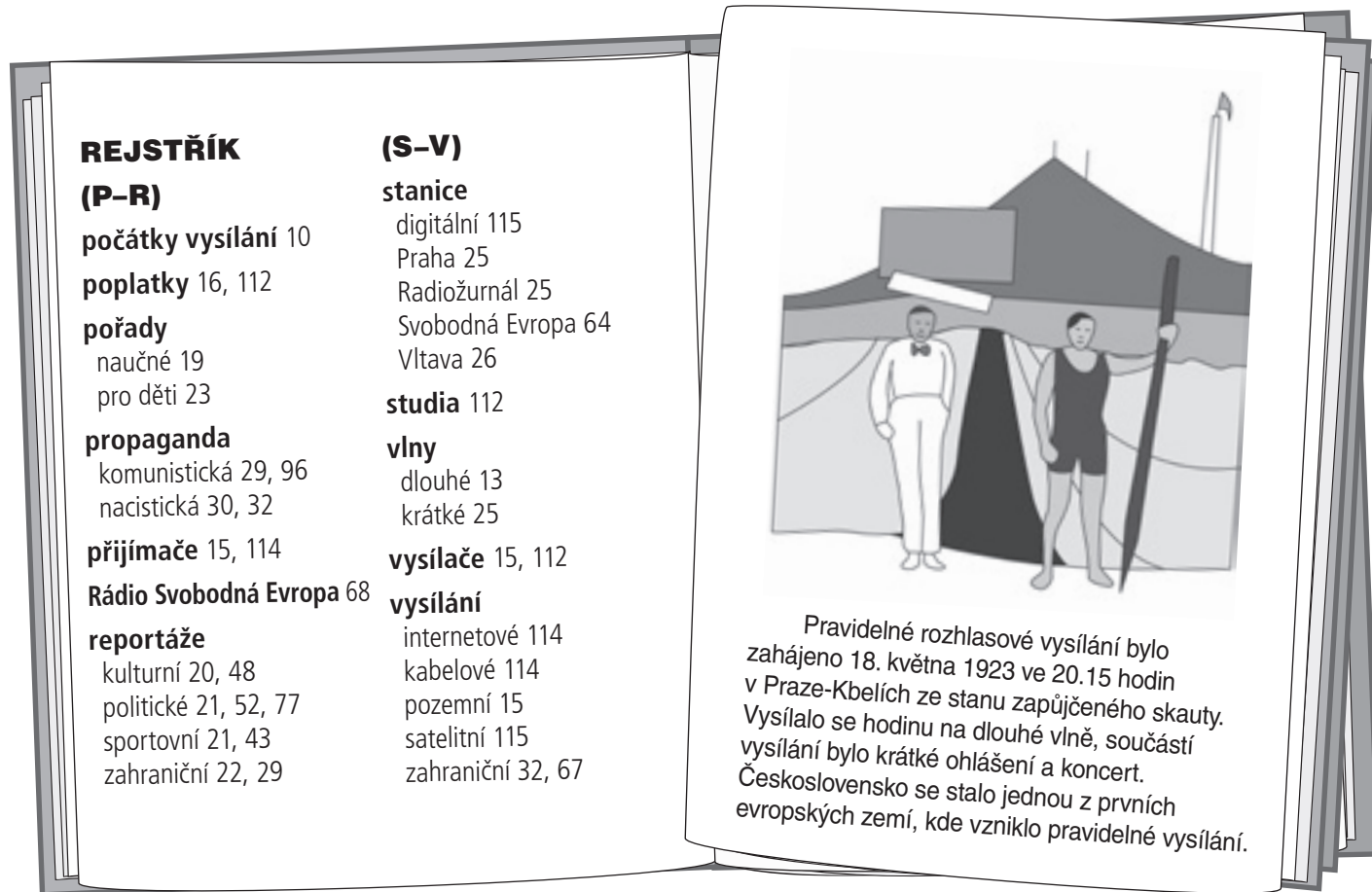
3. Kolik pátáků se účastnilo výzkumu? Kolik šestáků? Jak to víš?

ÚKOL 2

Jak bys tento graf pozměnil/a pro porovnání oblíbených sportů u žáků 5., 6. a 7. třídy?

PŘEČTI SI REJSTŘÍK

Prostuduj si rejstřík z knihy o historii Českého rozhlasu.

ÚKOL 1

Přečti si zadání a napiš odpověď.

1. Kdo je asi na obrázku a kde se stan nachází?

2. Popiš, o čem si můžeš přečíst na straně 30.

3. Uvažuj o zaměření knihy, která má tento rejstřík. Uveď příklad pořady, o kterém se asi dočteš na straně 23.

ÚKOL 2

Popiš člověka, kterému by mohla být tato kniha užitečná.
